

Kereső Szó

a rákosmenti evangélikusok értesítője

X. évfolyam 22. szám

Erős vár a mi Istenünk!

A. D. 2005. május

Dr. Kósa Pál

KETTŐSZÁZ ÉSZTENDŐ

Szerkesztett változat

[Handwritten text in Latin script, likely a historical document or letter.]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

A türelmi rendelet záró sorai II. József aláírásával
Acsády Ignác: A magyar birodalom története 2.
Atheneum, Budapest, 1904, 537. oldal

A Türelmi Rendelet (1781. október 25.) végleges elfogadása és érvényre jutása után a keresztúri gyülekezet normális, békés fejlődésnek indult. A gyülekezet a Cinkotai Evangélikus Egyházközség leányegháza volt. Tartottak ugyan istentiszteletet az iskolában, de templomba Cinkotára kellett járni, ahol nem volt német nyelvű istentisztelet, csak szlovák nyelvű. Keresztúr áldott lelkű földesúrnője szíve megesezt „jobbágyain” és az Úr 1800. esztendejére saját költségén templomot építtetett a község evangélikusainak. Állt már Keresztúron a templom, de nem volt saját lelkésze a közösségnek. Az idős Geguss Sámuel cinkotai lelkész 1806-ig végezte a keresztúri szolgálatot. Németül nem szívesen prédikált, farsztó volt a szolgálat a leányegházában, így beszűntette az átjárást. A gyülekezet azt várta, hogy új templomában helybéli lelkész hirdesse Isten Igéjét.

Rákospalota Reformed Church Seal 1867

Forrás: Pest megyei Levéltár, Tóth Péter gyűjtése

A keresztúriaknak nem maradt más választása, mint valamiképpen saját lelkészeiért kellett gondoskodniuk. A gyülekezet önállósulása két irányba indult el. Egyrészt egyházmegyei vonalon, másrészt a közigazgatási vonalon. Keresztúr földesurai biztosították az új lelkész lakását, fizetését; a gyülekezet tagjai vállalták a párbért. Az egyházmegye nem engedélyezte az önálló gyülekezet megalapítását! Nem tartotta elég erősnek a gyülekezetet. Sőt, a fellebbezést is elutasította az egyházi többség. Nagyobb sikerrel járt a földesurak vármegyéhez beadott kérelme. Az alispán, illetve a megyei gyűlés 1806. augusztus 28-án tartott gyűlésén a gyülekezet anyasodását megengedte és a lelkészválasztás folyamatba tételét tudomásul vette. Jellemző az akkori egyházkormányzati viszonyokra, hogy a keresztúri evangélikusok az esperesség tiltó határozatával nem törődve, a vármegyétől kapott engedély alapján anyagyéházzá szervezkedtek és 1807 január 11-én tartott

lelkész választó gyűlésükön, egyhangúan hívták meg Machula Gábor nyitra szerdahelyi lelkészt első lelkipásztorokul.

A megválasztott lelkész állását 1807. március 22-én foglalta el s mivel az esperesség ez alkalommal sem ismerte el, önmaga iktatta be magát hivatalába. A rákoskeresztúri evangélikus egyház tehát 1807. március 22-én, virágvasárnap lépett az anyaegyházak sorába. Az egyházmegye természetesen nem képviselte

magát! Ezen beiktatásnál jelen voltak az egyháziagon kívül báró Podmaniczky Józsefné, Bolyanovszky Erzsébet, báró Podmaniczky Sándor és János, Prónay Zsigmond, Merton István, Szentiványi László, Róth Jozefa és Madányi Dávid. Az egyháznak első felügyelője Madányi Dávid urasági ügyvéd, akit 1807-ben választottak, de hogy meddig viselte e tisztelet, arról feljegyzést nem találtak.

Ein' feste Burg ist unser Gott

Erős vár a mi Istenünk

Hrad prepevný je Pán Boh náš!

1806. augusztus 28. napján Pest Vármegye Közgűlése adott engedélyt az önálló Rákoskeresztúri Evangélikus Egyházközség megalapítására, tudomásul vette a lelkészválasztás folyamatba lételetét. Az 1807. január 11-én megválasztott lelkész március 22-én önmagát iktatta be. 2006. augusztus 28.-án lesz bicentenáriuma annak, hogy az eleink üldözötéseket,

megaláztatásokat követően eljutottak az önálló gyülekezet megalapításának megkezdéséig.

A 200 esztendő évfordulóra készülődve adjunk hátát Istennek 200 esztendő örömeért, bánatáért. 2005 Pünkösdjéhez közeledve megújulásért, misszióért így könyörög a gyülekezet: „Hívj, gyűjts össze, világosítsd meg elménk és szentelj meg minket!”

Wiszkidenszky András

"...a Krisztus szeretete szorongat minket,..."

(2 Kor. 5,14a)

Ha megnézzük az Értelmező Kéziszótárban a szeretet definícióját, ezt olvassuk: "szeretet: Valaki, valami iránti ragaszkodásban, gyengédségben, önzetlen jóakarásban megnyilatkozó érzélem." És a szorongató egyik meghatározása szerint: "nem hagy valakinek békét." Látszólag tehát nem igazán passzol össze, nem illik egymás mellé a szeretet és szorongat. Pál apostol mégis helyesen illeszti össze levelében a két szót. Mert Krisztus szeretete bizony ezt teszi velünk: megragad, nyugtalanít, nem hagy nekünk békét!

És azért teszi ezt, hogy megbéküljünk önmagunkkal, megbéküljünk egymással, és elsősorban békességünk legyen Istennel - mégpedig éppen ő általa, Jézus Krisztus, a mi Urunk által.

Nincs ebben is valami ellentmondás? Azért szorongatnak, azért nincs békességünk, hogy békességünk legyen? Nem, ez semmiképpen nem ellentmondás, hiszen Krisztus szeretete pontosan arra szorít minket, keresztlyén, hívó embereket, hogy mi is szeretetbeil, békességben éljünk Istennel és a többi emberrel. Ez a szorító szeretet éppen önzetlensége, gyengédsége, ragaszkodása, jóakarata révén éri ezt el és indít minket is hasonló szeretetre.

Mert a mi szeretetünk sem lehet önző, passzív, elméleti szeretet. Mert nemcsak a Krisztusban, hanem a Krisztusért is kell élnünk. Mert ha érte élünk, akkor a többi emberért is élünk, ahogyan azt ő is mondotta: "amit bármely legkisebbel megtennél, velem tetted azt!".

Krisztusnak ez a szorongató szeretete küldte a tanítványokat az evangélium hirdetésére. Ez a szorongató szeretet vitte máglyára a keresztlyén vértanukat. Ez a szorongató szeretet mondalta Luthér Mártonnal a worms-i bírák előtt: "itt állok, másként nem tehelek." És lehetne még a példákát sorolni.

Ki ne érezte volna már, hogy milyen ez a szorítás? Ki nem érezte már azt a szelíd, de tartós unszolást a szívében, lelkében, amely arra kényszeríti, hogy adott esetben cselekedjen, segítsen, tegyen valamit a másikért. És ha engedelmeskedünk ennek a szorításnak, akkor lehet másokkal és lehet Istennel is békességünk!

Ennek az ellenkezője is igaz! Ez a szorongató szeretet fájdalom, szenvedést okoz, ha nem engedelmeskedsz neki. Hányszor tettünk magunknak utólag szemrehányást, mert elfeledtünk, illetve el akar-

lünk felejtkezni a krisztusi szeretetről. Borzasztó érzés, amikor rádöbbsz: most megint méltatlan voltam Isten jóakarataára.

Mi ad Krisztus szeretetének ilyen erőt, hogy önzetlensége, szelídsége, jóakarata "ellenére" is keményen, mondhatni kérelhetetlenül szorongat minket? A Kereszt ad ennek a szeretetnek erőt, az a kereszt, amelyre ő odaadta magát mindnyájunkért, az értünk való, önzetlen szeretetben. És minden szerelet közül ez a legnagyobb: az egész teremtett világ, minden ember megváltásáért áldozta fel magát!

Amint ez az áldozat meglőrtént, minden megváltozott: "új teremtés" lehetett az ember, olyan új teremtés, aki nem magáért, hanem vállalva a szorongató

szeretettől diktált feltételeket, "annak éljen, aki érte meghalt és feltámadt". Ha ez tesszük, mármint, hogy régi testünkben, de lélekben és elmében megújulva Krisztusért élünk, akkor Isten békességét is megkapjuk. Mert Jézus kereszthalála nemcsak bűneinktől szabadított meg, hanem Teremtő Atyánkat is arra indította, hogy megbékéljen velünk.

Fel kell ismernünk és el kell fogadnunk Isten végtelen szeretetét. Azt a szeretetet, amely az ő egyetlen Fiát "Bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk öbenne". Ha felismerjük és elfogadjuk, akkor hirdelhetjük mi is a "megbékéltetés ígését" - önmagunknak is, másoknak is! Ámen! Úgy legyen!

Peter Kerschbaumer

PFINGSTEN 2005

2005. PÜNKÖSD

Liebe Brüder und Schwestern!

Wir feiern zu Pfingsten das Geburtstagsfest der Kirche Jesu Christi - das Lebensfest der Glaubenden!

Martin Luther, unser Reformator, hat es so eindrücklich gesagt: „Gottes Heiliger Geist schenkt uns den Glauben an den auferstandenen Herrn Jesus Christus, Er schenkt uns die Gewissheit, Gottes Kinder zu sein und mit Gaben und Fähigkeiten, die jeder von uns mitbekommen hat“.

Der Heilige Geist ist die Macht Gottes, die wirkt, an uns und in dieser Welt. Er wirkt, dass wir erkennen, dass wir Sünder sind. Er führt uns zur Buße und Umkehr.

Er wirkt, dass wir im rechten Glauben unsere Sünden läglich und reichlich hinbringen zum Kreuz Jesu Christi. Und Er wirkt: wir sind gewiss Seine Kinder, die läglich aus seiner Fülle nehmen können Gnade um Gnade. Und: er schenkt uns mit allen Gläubigen ewiges Leben - das jetzt beginnt in dieser unendlichen Liebe des Dreieinigen Gottes.

Diese Gewissheit durften unsere gemeinsamen Vorfahren haben, die in den Jahren von 1752 bis 1756 von Stainach - lrdning und Umgebung nach Ungarn ausgesiedelt wurden, weil sie sich zu diesem Gott bekannten.

Und in dieser Gewissheit dürfen wir alle in eine Zukunft gehen, egal welche Zeiten kommen, egal was vor uns liegt: wir sind geborgen in Gottes guter Hand, gerufen. Boten des Evangeliums in dieser

Welt zu sein, eingeladen, Zeugen der großen Taten Gottes in unserem Leben zu werden.

Zu Pfingsten sind wir eingeladen, Gottes Geist an uns wirken zu lassen und Kraft zu schöpfen aus der Quelle des Lebens. Oh, komm du Geist der Wahrheit!

Ich wünsche Ihnen ein gesegnetes Fest des Heiligen Geistes!

Ihr Peter Kerschbaumer

Kedves Testvérek!

Pünkösdkor Jézus Krisztus Egyházának születésnapját, a hívek örömnépét ünnepeljük!

Reformátorunk - Luther Márton - ezt így fogalmazta meg: „Az Isten Szentlelke ajándékoz meg a feltámadott Úr Jézus Krisztusba vetett hittel, Ő ajándékoz meg azzal a bizonyossággal, hogy mi Isten gyermekei vagyunk, adottságokkal és képességekkel, melyet mindannyian megkaptunk.“

A Szentlélek, Isten hatalma, mely uralkodik felettünk és uralkodik ebben a világban. Munkálkodik, hogy felismerjük, bűnösök vagyunk Vezeklésre, megtérésre vezet.

Arra készlet, hogy igaz hittel bűneiket naponta és teljességgel Jézus Krisztus keresztiéhez vigyük.

Biztat, mi az Ő gyermekei vagyunk, akik gazdagságából bocsánatot nyertek. Ő minden hívót Örökélettel ajándékoz meg, mely a Szentháromság Egy Igaz Isten végtelen szeretetével kezdődik. Erről bizonyosságuk lehetett az 1752 és 1756 között Stainach -

Irdning környékéről Magyarországra kitelepített őseinknek is, mert ezt az Istent ismerték.

És ezzel a bizonyossággal kell a jövőbe tekintenünk, bármi történjen is: Isten keze véd, megszólít, hogy az Evangélium evlilági követői legyünk, elhív, hogy életünk során Isten hatalmas cselekedeteinek tanúi legyünk.

Pünkösdre hivattatunk el, fogadjuk el a Szentlélek munkálkodását rajtunk, hogy erőt nyerjünk az Élet Forrásából. Ő, jöjj el Igazság Lelke! Áldott Pünkösdi Ünnepeket kívánok.

Peter Kerschbaumer

MAGDALÉNKA ŠEVČIKOVÁ - DUNASZERDAHÉLY

**BOŽE, DUCH SVĚTÝ! TY SI DUCHOM OTCA A SYNA
SZENTLÉLEK ÚRISTEN, AKI ATYÁNAK ÉS FIÚNAK LELKE VAGY!**

Bože, Duch Světý! Ty si Duchom Otca a Syna. Duchom dokonalej jednoty a lásky a pokoja. Bez lásky a jednoty a pokoja je svet chorý. Keď slávime sviatok Tvojho vyliatia na učeníkov, prosíme: Príď! Príď, zostúp do našich životov, do našich rodín, do nášho cirkevného spoločenstva, do nášho mesta, do našej vlasti. Všade tam potrebujeme jednotu a lásku a pokoj. Bez nich je život únavný a prázdny. Naplň náš život pravým obsahom a sprav si z nás nástroje lásky a pokoja.

Ty dávaš a zachovávaš vieru v Krista. Bez Ježiša nemá život cieľ a zmysel. Chýba mu pravda, chýba mu smer. Obdar vierou všetkých, ktorí zatiaľ žijú v nevere. Olvor im oči, láskavo sa ich dotkní. Daj mi poznať Kristovu lásku a prijatie. Tým, ktorí veria zachovaj a obohacuj ich vieru.

Ty povolávaš, zhromaďuješ, osvecuješ a posväcuješ.

Volaj ľudí ku viere, zhromaďuj ich pri Slove a Svätoslach. Osvecuj nimi naše mysle. Posväcuj slová a skutky.

Potrebujeme Ťa, Pane. Bez Teba by bola cirkev ako plachetnica bez vetra.

Príď a veď nás tam, kde nás chceš mať.

Príď Pane, čakáme. Amen

Szentlélek Úristen, aki Atyának és Fiúnak lelke vagy! Te a tökéletes egység, szeretet, és békesség lelke vagy. Szeretet, egység és békesség nélkül

a világunk beteg. Amidőn a tanítványaid számára való megjelenésedet ünnepeljük, kérünk: Jövel Urunk! Jöjj le hozzánk, a mi életünkbe, családukba, egyházunk közösségébe, városunkba és hazánkba. Mert mindenütt szükségünk van az egységre, a szeretetre és a békére. E nélkül az életünk terhes és üres. Töltsd be életünket igazi tartalommal, s tégy bennünket a szeretet és békesség eszközzévé.

Te vagy a Krisztusban való hitnek ajándékozója és megtartója.

Jézus nélkül céltalan és értelmetlen az emberi élet, mert hiányzik nélküle az igazság és az iránymutatás. Ajándékozod meg hittel mindazokat, akik még hitelenségben élnek. Nyisd fel a szemüket, s tekints rájuk irgalmaddal és szeretetteddel, hogy felismerjék Krisztus befogadó szeretetét. Azokat pedig, akik benned hisznek, tartsd meg a hitben és gazdagítsd hitüket.

Hívj, gyűjts össze, világosítsd meg elménket és szentelj meg minket. Vezesd el az embereket a hitre, s gyűjtsd össze őket igéd és a szentségek köré. Ezáltal világosítsd meg elménket, szenteld meg szavainkat és cselekedeteinket.

Uram! Szükségünk van rád. Nélküled olyan lenne egyházad, mint a vitorlás szélcsend idején. Jövel és vezess minket oda, ahol azt akarod, hogy legyünk. **Jövel Uram! Téged várunk! Ámen.**

A magyar fordítást Gyarmathy Dezső készítette

Marschalkó Gyula ny. lelkész

PHILIPP JACOB SPENER

A PIETIZMUS ATYJA

A latin eredetű 'pietas' szó kegyességet jelent, az ebből származó pietizmus kifejezés pedig azt a mozgalmat jelöli, amely célul tűzte ki a hitben meghide-

gült evangélikus egyház lelki megújulását, megelevenedését. De hogyan romlott el a reformáció nagy ajándéka? Hiszen Luther Márton is azon munkálko-

dott, hogy a külső vallásosságot, mely a középkori egyházat jellemezte, az élő hit váltsa fel.

Luther gyökerében igyekezett orvosolni a bajt, a bibliai tiszta tanítást hirdette meg Jézus Krisztus halálának és feltámadásának a központba helyezésével. Csakhogy az utána következő tanítók a tiszta tanítás megőrzése és magyarázása érdekében késhegyig menő vitalkozásba merültek, és a prédikációk a tiszta tan száraz fejtegetéseivé lettek. Az egyháznak megújulásra, és reformációra volt szüksége. Ennek lett áldott eszköze Spener Fülöp Jakab német evangélikus lelkész.

Spener az akkor németországi – ma Franciaország-hoz tartozó - Elzászban született 1635-ben, és pontosan 300 éve, 1705. február 5-én hunyt el Berlinben. Tanulmányait elvégezve teológiai doktorátust szerzett és a Majna mellett Frankfurtban lett lelkész. Itt írta nagyhatású művét, a Pia Desideria (Kegyess Óhajok vagy Istenfélő Kívánságok) címen. Ebben többek között ilyen javaslatokat tett: Isten ígéjével többet és mélyebben kell foglalkozni. Nem szabad megelégedni a vasárnapi prédikációval, hanem külön összejöveteleket is kell tartani a Biblia behatóbb tanulmányozás céljából. A családban az apa gondoskodjék

házi áhítatok tartásáról. A hitnek a fejből a szívbe kell jutnia, a szívből pedig tettekké, szeretetké, megszentelt életfolytatássá kell válnia. Hangoztatta az ifjúsággal való foglalkozásnak és a konfirmációnak nagy jelentőségét. Sürgette a lelkészek lelki életének elmélyítését. A szász választófejedelem egyszer csodálkozva hallgatta igehirdetését, és Drezdába hívta meg udvari lelkésznek. Nem sokáig működhetett ott, mert a fejedelmet bátran megróttá iszákosságáért. Végül is a brandenburgi választófejedelem Berlinbe hívta. Itt működött még 14 évig. Hatalmas levelezése révén egész Németország lelki gondozója lett. Tizenegy gyermeke közül egy fia rossza útra tért, de az apa visszaimádkozta őt a jó útra.

Amit Spener szorgalmazott: a praxis pietatis, a kegyes keresztyén életfolytatás, nem az ő találmánya, hanem az Isten Igéjéből táplálkozó hit gyümölcse. A kegyesség nem kegyeskedés, hanem minden igaz keresztyén lelki öltözet.

Pál apostol intése nemcsak Timóteusnak szólt, hanem minden keresztyénnek: Gyakorold magadat a kegyességben: a kegyesség mindenre hasznos, mert megvan benne a jelen és jövő élet ígérete".

GYÜLEKEZETÜNK HETEDIK PARÓCHUS LELKÉSZE:

DR. KÓSA PÁL

Az életrajz a Rákoskeresztúri Evangélikus Egyházközség Története című könyvben jelent meg

Békéscsabán, a nagy alföldi lutheránus városban született, 1908. szeptember 20-án. Édesapja, a Békéscsabára került Kósa Márton, édesanyja Zsiros Ilona. A szülők csakhamar Arad megyébe kerültek, ahol Gyorokon járt elemi iskolába a világháború éveit alatti. 1918-ban Aradon a Királyi Katolikus Főgimnázium tanulója lett. A román repatriáló törvény miatt Békéscsabára került, ahol az Evangélikus Rudolf Főgimnázium tanulója lett. Ott is érettségizett 1926-ban jó eredménnyel.

Hajlamot a papi pálya iránt már IV. gimn. korától érzett. Így iralkozott be az Erzsébet Tudományegyetem Soproni Evangélikus Hittudományi Karára. Tanulmányait nagy lelkesedéssel végezte. Indexében nem volt más, csak jelesre minősített kollokvium és „kitűntetéssel” minősített alapvizsga. Majd 1930-ban így végezte a szigorlatát is. Kitűnő bizonyítványának ellenére – csak négyen végeztek így a 18 szigorlatozó közül – nehezen kapott állást, mert „papi túltermelés” volt az Evangélikus Egyházban.

Nagy nehezen sikerült Cinkotán segédlelkézi állást kapnia azzal a feltétellel, hogy a szlovák nyelvet elsajátítja annyira, hogy istentiszteletet végezhesen. Blainiczky Pál főesperes volt a főnöke, akitől sok-sok egyházkormányzati bölcsességet tanult.

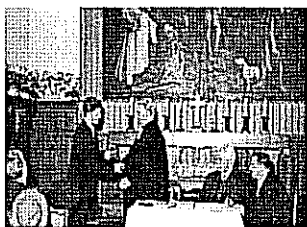

Kósa Pál lelkész beiktatása

1935. április 14-én a rákoskeresztúri Öregtemplomban

Ugyanő volt, aki külföldi tanulmányi útra sarkallta. 1931 őszén a német Gusztáv Adolf Egylet ösztöndí-

jával a Tübingeni Egyetem Hittudományi Karán, vendéghallgatóként végezte el az őszi és a nyári félévet.

Kósa Pál dr.-t, rákoskeresztúri lelkészi szolgálata- ának 25. évfordulóján Babiák István köszönti 1960-ban

(A képen Babiák István, Kósa Pál dr., Szalay Károly dr. felügyelő, Blahó János gondnok látható).

Két nagynevű professzor volt rá különös hatással: Dr. Karl Heim a rendszeres teológia tanára és Dr. Karl Fetzer a gyakorlati teológia tanára. Több alkalommal lehetett a még élő „óriásnak”, Schlatter Adolfnak vendége.

Hazajövet ismét elhelyezkedési nehézségei voltak! Most már németül is képes volt a szolgálatra, s erre Orosházára – a színmagyar gyülekezetbe kapott ki-
küldetést Kovács Andor kormányfőtanácsos főesperes mellé.

A püspök Orosházáról 1933. január 1-ével Rákoskeresztúrra helyezte át. Noszko István – az akkori paróchus lelkész - beteg ember volt. 1 év múltán egészsége nemhogy helyreállt volna, de romlott, nyugdíjaztatta magát. A gyülekezet szívesen vette a fiatal lelkész minden kezdeményezését. Nyelvismeretével meg volt elégedve; három nyelven szolgált közöltük. 1934 szeptemberében a püspök adminisztrátorra nevezte ki a beteg lelkész mellé. Majd nyugdíjazása után a gyülekezet egyhangúlag lelkészévé

hívta meg. 1935. április 14-én virágvasárnap volt a beiktatása. Innen kezdve 40 esztendőn keresztül, mint a gyülekezet lelkésze végezte Istentől kapott feladatát. 1970-ben elkezdődött a gyülekezet legnagyobb próbatétele is: a szanálás! Amikor ez a művelet fokozódott, nyugalmába vonult. 1974. szeptember 1-ével átadta helyét fiának, aki már öt esztendeje, mint gyülekezeti másodlelkész működött. Haláláig Rákosligelen élt és rendszeres kisegítő szolgálatot végzett a négytemplomos rákoskeresztúri gyülekezetben. Melczer és Dubovszky lelkészek mellett ő is sorsforduló alkalmából volt a gyülekezet lelkésze. Szolgálatának méltatása nem lehet ennek a rövid életrajznak a tárgya. Rá is illik az apostol szava:

„Úgy tekintsen minket minden ember, mint Krisztus szolgáit és Isten titkainak sáfárait. Márpedig a sáfároktól elsősorban azt követelik, hogy mindegyikük hűségesnek bizonyuljon. Én pedig a legkevésbé sem törődöm azzal, hogy ti hogyan ítélkeztek felettem, vagy más emberek hogyan ítélkeznek egy napon; sőt magam sem ítélkezem önmagam felett. Mert semmi vádat nem tudok önmagamra mondani, de nem ez tesz igazgá, mert aki felettem ítélkezik, az Úr az”.

I. Kor. 4.1-4.

1948-ban az Erzsébet Tudományegyetem Hittudományi Karán doktori szigorlatot tett summa cum laude. 1948. június 26-án doktorát avatták Pécsen. Három év múlva magánlanári dolgozatot adott be az akkor már Evangélikus Teológiai Akadémiához. Az Akadémia elfogadta, de nem habilitálta.

A Pesti Felső Egyházmegye tiszteletbeli esperesi címmel tüntette ki a lelkészi kar 12. doktorát, de későbbi rendelkezés folytán ezt a címet sem viselhette. Habilitációjára majdnem fél évszázadot kellett várnia, ez 1990-ben történt meg. 1991. április 19-én hunyt el.

Az elmúlt kettőszáz esztendő során történet

SZÉKÁCS JÓZSEF RÁKOSKERESZTÚRON

A PROTESTÁNS HONLAPRÓL [HTTP://PROTESTANS.LUTHERAN.HU](http://protestans.lutheran.hu)

Székács József: Evangélikus lelkész, püspök, író. (1809-1876)

Orosházán született. Írói tehetsége diák korában megnyilvánult, már ekkor publikált. A szerb nemzeti-ségű Nikolics családnál nevelői állást vállalt, itt meg-

tanult szerbül. Szerb dalokból és görög epigrammákból készült műfordításait a Kassai Múzeum közölte. 1835 tavaszán Berlinbe ment, itt bölcsészdoktori oklevelet szerzett.

1837-ben Pesten az újonnan alakult evangélikus magyar egyház első magyar lelkészévé választották.

Híres szónok volt. A pesti német-magyar evangélikus egyházközség és gimnázium fejlesztése, a budai egyházközség megszervezése nagyrészt az ő munkájának az eredménye.

Az 1848-as forradalom és szabadságharcot követően az önkényuralom fel kívánta számolni a protestáns egyházi önkormányzatot. 1859-ben a Thun-féle pápens elleni küzdelemben vezető szerepet játszott. A

pápens visszavonása után 1860-ban az evangélikus bányakerület püspökévé választotta. Több megüresített érte. Irodalmi munkásságáért, a Kisfaludy Társaság tagjául választotta, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjául választotta. A jénai egyetem teológiai doktor címmel jutalmazta munkásságát. Már említett munkáin kívül, írt több tankönyvet és imakönyvet is.

A következő történetet a Pozsonyban és Budapesten 1912-ben kiadott Székács Emlékkönyvben olvashatjuk. (Szerkesztette Törtéti Lajos)

Kedves epizód Székács életében a rákoskeresztúri papnak a megtréfálása. A helybeli báró férjhez adta leányát s eskető papnak meghívta Székácsot. A helybeli lelkész számítva az esketésre, már el is készítette beszédét, s fennhangon mondogatta a méhesben, amikor Székács megérkezett. Jelenlétéről azonban nem szólt semmit, hanem meghúzódva végig hallgatta a beszédet s ugyanazt a beszédet híven elmondotta ő az esketési szertartáson. Az esketés után megkérde a lelkész, hol vette ezt a beszédet.

- Én biz édes barátom, neked megvallom, egy prédikációs gyűjteményből tanultam.
- Az lehetetlen, az az én beszédem, azt én készítettem.
- De ha mondom.
- Megmutatom a kéziratot, hogy az enyém.
- Ha már így van, édes barátom, én más magyarázatot nem tudom e különös véletlennek, minthogy: „Magna ingenia conveniunt.” (A nagy elmék találkoznak).

Gyarmathy Dezső

TESTVÉRGYŰLEKEZETŰNK RAUMA

A GYŰLEKEZET RÖVID TÖRTÉNETE

Finnország területét a nyugati és keleti kereszténység törésvonala metszi. Már a Kr. u. 1000. körüli időszakban konfliktushelyzet alakult ki e területen a nyugati és keleti kereszténység között. Míg a nyugati finnek egy része a 11. századra felvette a katolikus hitet, addig az Orosz Ortodox Egyház jelentős térítést végzett Karéliában.

1155-ben a svéd Erik király pápai engedéllyel keresztel hadjárattal indított a pogányok és az ortodoxok ellen. A misszionáriusokat és a hadakat szállító hajók nem messze Raumától, Kokemäkipen kötöttek ki.

Erik magával hozta az angol Henriket, aki az első finn püspökként jelentős egyházszerzői munkát fejtett ki Turku környékén.

A misszió és hadjárattal politikai és vallási jellegű céljait - egyházközségek alapítása, templomépítés, hiltérítés - a nyugati finnek rokonszenve kísérte, szövetségeseeknek tekintették a svédeket. Henrik püspöki szolgálata rövid volt, a Köyliö tó jegén egy Lalli nevű parasztember megölte.

Angyalüdvözlés

A Raumai Szentkereszt templom falfestménye

Finnországban Rauma és környéke volt az első terület, ahol a kereszténység a lábát megvetette.

Pontos adatok nincsenek arról, hogy mikor alakult meg a Raumai Egyházközség, de egyértelmű, hogy a 14. század közepén az Eurajoki Egyházközséghez tartozott. Raumāban az első templomot, vagy kápolnát a 15. század elején építették. Ez fából készült, s a Szentháromság kőtemplom elődje volt.

Raumai falmaradványok

A 15. század elején olasz ferencesek érkeztek Raumába, s a század végére egy gólikus, kőből készült kolostort építettek maguknak. Ekkor kezdett működni Raumában az első iskola is.

Luther tanítványa, Petrus Särkilahti - egy fiatal finn pap - hozta a hitújítás tanait Wittenbergből Finnországba. Az új hit akadálytalanul terjedt, a püspöki kar tiltakozása nem keltett visszhangot. Martii Skytten tartják az első evangélikus finn püspöknek, a Szentírást pedig Iltkára, Agricola Mihály fordította le finn nyelvre.

A ferences templom evangélikus templom lett, a ferencesek vagyona a Raumai Evangélikus Egyházközségé lett. A fentiekben említett Szentháromság templom 1640-ben leégett, s a mai Szentkereszt templom Rauma és környéke közösen használt temploma lett. Ma a város főtemploma.

A Szentháromság templom romjai ma is láthatók. A körülötte lévő temető miatt temetésre utójára 1853-ban használták, majd a temetőt is bezárták, s mellett egy újat nyitottak.

A Raumai Evangélikus Egyházközség nyilvántartott híveinek száma 2003-ban 34.449 fő volt. Az egyházközségnek kb. 100 alkalmazottja van. Ebből 52 spirituális területen működik, 44 pedig irodai adminisztrációs munkát végez, ingatlan kezeléssel, temető fenntartással stb. foglalkozik. Az egyházközségnek 13 lelkésze van (ebből egy kórházlelkész, egy a családi kapcsolatokkal foglalkozik). Három kántoruk, 7 diakonisszájuk, 1 diakónusuk, 7 ifjúsági munkásuk, 19 gyermekfoglalkoztatójuk van és egy missziós tevékenységet végzőt alkalmaznak.

A lelkészi munka a hagyományos tevékenységből áll (vasárnapi istentiszteletek tartása), kazuális szolgálatok végzése (keresztelés, esketés, temetés). A vasárnapi istentiszteletet a helyi rádió élőben közvetíti. Az egyházközség 5 körzetből áll (Déli Körzet, Központhi Körzet, Északi Körzet, Haappunen-i Körzet és a Keleti Körzet). Ezekben a körzetekben nagyon változatos tevékenység folyik a gyülekezeti tagok között (óvodásoktól a nyugdíjasokig): nappali foglalkozás az iskoláskor alattiaknak, anya-gyermek találkozók, családi összejövetelek, s találkozók az „Aranykor Klub” tagjai részére. Fontos munkát jelent a konfirmációs oktatás. Az 1960-as évek elején vásárolt húszhektáros Karvatti szigeten van az az oktatási központ, ahol a gyerekeket a konfirmációra felkészítik.

Dudás Mihály

Rákosliget

Rákosligeti templomunk 1932-33-ban épült fel, tervezője Prof. Sándy Gyula egyetem tanár, későbbi liztetelbeli felügyelőnk volt. Az „Építő művészet” 1934. 1-2. száma így jellemezte templomunkat: „A kicsiny vidéki templomok tervezése, szerény méreteik dacára komoly művészi feladatokat nyújtottak. Megoldásuk csak még inkább megnehezül, amikor még a csekély dimenzióhoz képest is csak minimális építési költség áll a tervező rendelkezésére.”

A rákosligeti templom példája lehet annak, hogyan lehetett fillérekből művészi értékű becses munkát alakítani. A főfalak olcsó „tarikőből” készültek, melyek 50 évig ellenálltak az idő vasfogának. Ezek felújítása 1997-ben történt meg. A templom fedélszékének kialakítása során az „ojkos” rendszerű dongaboltozat

készült el. Így padlásteret sem kellett kialakítani. A hang és hőszigetelést a korban használatos könnyűszerkezetű fedlapokkal – kátrány ragasztással - oldották meg és ezt borították szintén az ekkor használatos rombusz palával. A palát az elmúlt hét évtized tönkretette, megszűnt vízzáró képessége, rendszeres volt a beázás.

Csak teljes felújítás – könnyűszerkezetű tetőváltozat - jöhetett szóba, s a felújítás során le kellett cserélni a teljes csapadékvíz elvezető bádog szerkezetet is.

Az új könnyűszerkezetes tető kivitelezését 2005. március 16-án kezdtük meg.

A tetőszerkezet megbontását követően az eredeti hőszigetelő anyag, részletes javítás mellett helyén maradt. Elkészült a csapadékvíz levezető rend-

szer vörös rézből. A tető héjazat kanadai zsindelypala borítást kapott, a megfelelő alászigeteléssel. A műszaki átvétel 2005. április 4-én történt meg. A tető héjazat felújításával egy időben restaurálásra került az oltár is. A munkálatokat itt Dombrády István

fafaragó – restaurátor művész végezte el. A rákosligeti templom külső felújítása így befejeződött. A templom belső felújítása, fűtés, világítás, ablakok pótlása még várni kell.

EVANGÉLIKUS TELEHÁZ RÁKOSKERESZTÚRON

SZÁMÍTÓGÉPES TANFOLYAMOK INDULNAK

Az Evangélikus Teleház Rákoskeresztúron megkezdte működését. Célunk az Evangélium üzenetének terjesztése az Interneten, közösségteremtés fiataloknak, idősebbeknek, gyülekezetünk tagságának informatikai ismereteinek bővítése. Délután, esténként tartunk nyitva, várjuk az internet világát ismerőket, az internet világát megismerni szándékozókat.

Tanfolyamokat is indítunk az alábbi kategóriákban:

Belépés a számítógép világába. Ezt a tanfolyamot azoknak ajánljuk, akik most kezdenének megismerkedni a számítástechnika eszközeivel, lehetőségeivel.

Belépés az internet világába. Ezt a tanfolyamot azoknak ajánljuk, akik rendelkeznek felhasználói ismeretekkel, de a világháló lehetőségeit szeretnék elsajátítani.

Belépés a profi felhasználók világába. Ezt a tanfolyamot azoknak ajánljuk, akik tervezik,

hogy ECDL vizsgát tennének a számítástechnika felhasználói ismereteiből.

A jelentkezni lehet az Evangélikus Teleház Rákoskeresztúr adminisztrátorainál nyitvatartási időben.

A gépek bárki által használhatók hétfőn, szerdán, pénteken 16-20 óra között, kedden, csütörtökön 18-20 óra között a gyülekezeti teremben. Előzetes jelentkezés ajánlott, de nem feltétel.

A gépek használatáért nem kérünk térítést, de adományaitkat várjuk az Evangélikus Teleház működésének biztosítására.

Az Evangélikus Teleház Rákoskeresztúr adminisztrátorai

Burger Erzsébet adminisztrátor, Debnár László adminisztrátor, Herczog Ferenc adminisztrátor, Léránt István dr. teleház vezető, Magyar Márton adminisztrátor, Mályi Gábor rendszergazda, Mukk György adminisztrátor.

Info: +36-20-8243464

KERESŐ SZÓ

10 ÉVES A KERESŐ SZÓ

DR. LÉRÁNT ISTVÁN SZERKESZTŐ

A Kereső Szó első alkalommal 1995-ben jelent meg. Azóta évente két alkalommal minden rákosmenti evangélikushoz eljut. Valamennyi száma az interneten – gyülekezeti honlapunkról: <http://rakoskeresztur.lutheran.hu> - elérhető. A szerkesztő köszönetet mond szerzőtársainak, a lap terjesztőinek. Adja Isten, hogy továbbra is megjelenhessen, keresse a Keresőket.

LUTHER TÖRTÉNETEK: A VILLÁM

[HTTP://CHURCH.LUTHERAN.HU/LUTHER/](http://church.lutheran.hu/luther/)

"Segítség, Szent Anna, szerzetes akarok lenni!"

Luther élete 1505. július 2-án Stottenehim mellett gyökeres fordulatot vett. Az eddigi életvidám egyetemistából alázatos, Isten kegyelmét és irgalmát kereső szerzetes lett.

Luther a magisztrátusi fokozat megszerzése után az erfurti egyetemen folytatott jogi tanulmányokat. Éppen Erfurtba utazott otthonról, amikor borzalmas viharba került.

Néhány órai járásra volt csak Erfurttól, mikor közvetlen közelében földbe csapott a villám. A légnyomástól földhöz vágódott és halálfelelmében szent Annához kiáltott: "szerzetes akarok lenni!" Érdeklődés, hogy ezen a napon Mária ünnepe volt, de a felajánlást mégis szent Annának, a bányászok védőszentjének tette.

Luther többször is elmesélte ezt a történetet élete során. Apja heves tiltakozása és fenyegetése ellenére is megtartotta fogadalmát: július 17-én belépett az erfurti Ágoston rendi Fekete Kolostorba, és szerzetessé lett.

LUTHER TÖRTÉNETEK: LUTHER ÉS A FÁK

[HTTP://CHURCH.LUTHERAN.HU/LUTHER/](http://church.lutheran.hu/luther/)

Sokhelyütt mutattak, és mindmáig mutatnak Luther-tölgyet, Luther-hárst. Az egyik leismertebb ezek közül a Luther- tölgyfa Wittenbergben, amelyről szintén sok legenda keletkezett.

Azon a helyen, ahol most Wittenbergben a Luther- tölgy áll, korábban egy tér volt, ahol 1520. december 10-én Luther nyilvánosan elégette az egyházi törvénykönyvet, a pápai kiátkozó bullát és ellenfelei könyveit.

A legendák szerint egy wittenbergi egyetemista - buzgó Luther követő - szerelmes volt egy lányba, kinek nagymamája a "régli" vallás követői közé tartozott. Az érettség napján az asszony és unokája kíváncsiságból az említett helyre ment. Ott találkoztak az ifjú egyetemistával, aki Luther tetteit nagy lelkesedéssel mesélte. A nagymama erre megharagudott, és a sétatálcáját a földbe szúrta. Megfogadta az egyetemistának, hogy addig nem veheti el feleségül az unokáját, míg a sétatálca ki nem zöldre. Másnap pontosan arra a helyre egy fiatal tölgyfácskát ültetett a diák. A következő tavasszal elmesélte a nagymamának ezt a "csodát".

Az eredeti wittenbergi Luther- tölgyfát a napóleoni háborúk alatt tüzelőanyag hiányában kivágták. A mai Luther- tölgyet 1830-ban ültették, 1904-ben egy ismeretlen belefűrészelt.

EGYHÁZI INFORMATIKA

FONTOS UGRÓPONTOK (LINKEK)

Magyar Evangélikus Portál: <http://www.lutheran.hu>

Déli Harangszó, a Déli Evangélikus Egyházkerület honlapja:

<http://www.lutheran.hu:8080/honlapok/del/>

Evangélikus Élet: <http://www.evelet.hu:8080/ujsaqok/evelet/>

Protestáns Honlap: <http://protestans.lutheran.hu>

Rákoskeresztúri Evangélikus Egyházközség: <http://rakoskeresztur.lutheran.hu>

SZOLGÁLATAINK

2004. október 16. és 2005. március 31. között

Akiket Isten gyermekévé fogadott

Áldási Pál Márton, Botos Leticia Dóra, Derczbach Máté, Györi Gyula Zoltán, Liptai Milán, Szilágyi Rebeka Dorina, Tóth Balázs, Török Emese

Akiket a Szentlélek megerősített – Rákoskeresztúron konfirmáltak

Chonjo Patricia Éva, Chonjo Sebastian, Fehér Luca, Fodor Zsuzsanna, Godó Krisztián, Himes Eszter, Horváth Szilvia, Keresztesi Andrea, Koncsik Barbara, Kovács Dorottya, Lay Viktória, Lechner Krisztián, Lechner Viktória, Lérátné Weinmann Orsolya, Marton Árpád, Mályi Soma, Mikula Péter, Németh Anna Boglárka, Németh Sarolta, Ortvai Ádám, Ozog Róbert, Ress Béla Richárd, Sámel Katalin, Sándor Ildikó, Szabó Dániel, Turcsán Tamás, Vigh Zsolt, Zászkaliczky Anna

Akik házasságukra Isten áldását kérték

Samu Gergely – Kerekes Kinga

Akik Urukhoz tértek

Bertók György 71, Boldizsár Ernő 85, Burger Pál 92, Burger Pálné Bartos Rozália 90, Duka György 58, Dr. Földessy Zsigmondné Galló Edit 88, Frank Frigyesné Csellár Zsuzsanna 64, Géczi András 51, Gyémes Ferencné Haulits Julianna 85, Horváth Ervinné Sipiczki Katalin 61, Hujber István 83, Jármái Sándor 77, Karminás Ildikó 45, Kovács István 75, Könyű Mihályné Kapiás Klára 69, Munkácsi László 61, Novák Istvánné Fauszt Julianna 83, Novák János 85, Pálincás Istvánné Majer Ilona 87, Piepenburg Hansné Altziebler Borbála 71, Pupek Péter 49, Pusztai Jánosné Mihalik Mária 75, Roszinszki Mihály 52, Ruttkay Jánosné Sipiczki Ilona 74, Sziklai Tiborné Karmacsi Borbála 56, Téglás Mihály 61, Tóth Ferencné Eöszé Matild 99

GYŰLEKEZETI TERJESZTÉSREN ÉS HASZNÁLÁTRA

SZERKESZTI: LÉRÁNT ISTVÁN DR. FELÜGYELŐ ✉ ISTVAN.LERANT@LUTHERAN.HU

✉: BUDAPEST, BAKANCSOS UTCA 2. H-1173.

☎: (06-1) 256-4224 – KÓSA LÁSZLÓ ✉ LASZLO.KOSA@LUTHERAN.HU

☎: (06-1) 253-5116 – ESZLÉNYI ÁKOS ✉ ESZLAKOS@FREEEMAIL.HU

INTERNET VÁLTOZAT: [HTTP://RAKOSKERESZTUR.LUTHERAN.HU](http://RAKOSKERESZTUR.LUTHERAN.HU)

Gyerekoldal

„Hirtelen hatalmas szélrohamhoz hasonló zúgás támadt az égből, amely betöltötte az egész házat, ahol ültek. Majd valami lángnyelvek jelentek meg előttük, amelyek szétoszlottak, és leszálltak mindegyikükre. Mindnyájan megteltek Szentlélekkel.”

ApCsel2,2-4

Jézus mennybemenetele előtt megígérte tanítványainak, hogy nem hagyja magukra őket. Elküldi hozzájuk a Szentlelket. Ígérete 10 nappal távozása után teljesedett be. Ahogy az Ige is mondja, zúgás támadt, majd lángnyelvek jelentek meg, melyek leszálltak az egybegyűlt tanítványokra. Ettől a pillanattól fogva elkezdtek különféle nyelveken beszélni, és hirdették az Isten felséges dolgait.

Tudod-e?

- a pünkösd piros szín a kereszténység korai századaiban meghalt vértanúkra emlékeztet.
- Rákoskeresztúron is szokás volt a szalagokkal, gyöngyökkel díszített májusfa állítása.
- a Bibliában a Szentlélek jelképe a szél, a tűz és a lángnyelvek.

Keresd meg a következő szavakat az ábrában: tűz, felüt, kard, lángnyelvek, tanít, Pünkösd, tavasz, karol, él, anya, alak, oszt, része, tett, látás, só, ok, kéz, palmaág

P	S	Z	E	P	É	L	O	T	Ü	Z
Á	F	E	L	Ü	T	N	K	A	R	D
L	Á	N	G	N	Y	E	L	V	E	K
M	A	L	A	K	T	Í	N	A	T	A
A	N	K	T	Ö	L	E	Z	S	É	R
Á	Y	É	Ó	S	É	L	T	Z	S	O
G	A	Z	E	D	K	S	Á	T	Á	L

A kimaradt betűkből egy szó áll össze.

ÁLDOZATI VASÁRNAP – VÁRJUK ADOMÁNYÁT

Szeretettel köszöntjük a húsvéti ünnepek után pünkösd ünnepére készülő gyülekezetet.

Húsvétkor megcsodálhattunk Isten hatalmas erejét, aki Jézus Krisztus feltámasztásán keresztül megmutatta, hogy életnek és halálnak hatalmas Ura. Életet igénylő és életet teremtő hatalmas Isten.

Pünkösdkor pedig rácsodálkozunk az egyházat teremtő hatalmas Istenre, aki megtartotta népét az évezredek vérzivataros idején is. Kívánjuk a Pünkösdí Lélek reménységben, szeretetben, egészségben, békességben megtartó erejét.

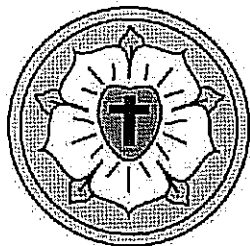
Tíz esztendővel ezelőtt hirdettünk először templomainkban pünkösdí áldozati vasárnapot, s kerestük fel borítékkal gyülekezetünk tagjait, hogy az évi rendszeres egyházfenntartáson kívül adományokat kérjünk templomaink rendbehozatalához. Akik figyelemmel kísérték munkákat, látták, hogyan újultak meg templomaink az évek folyamán.

Az Úr 2005. esztendejében a rákosligeti templom felújítására kívánjuk felhasználni az áldozati borítékokban befizetett összeget.

Ezért újabb áldozati vasárnapot hirdetünk és kérjük Egyházukat szerető testvéreinket, hogy járuljanak hozzá költségeinkhez.

SZERETTEL KÉRJÜK, HOGY 2005. MÁJUS 15-ÉN, PÜNKÖSD VASÁRNAPJÁN TARTANDÓ HÁLAADÓ ISTENTISZTELETEKRE HOZZA EL EBBEN A BORÍTÉKBAN ADOMÁNYÁT, VAGY JUTTASSA EL A LELKÉSZI HIVATALBA.

Szeretettel kérjük az áldozatvállalásban elmaradt gyülekezeti tagjainkat, borítékba helyezett összeggel fejezzék ki gyülekezetünkhöz való tartozási szándékukat.

A Magyarországi Evangélikus Egyház rövid története [Fabiny Tibor]

310Ft

Ez a füzet át kívánja tekinteni az evangélikusság magyarországi történetét az országban való megjelenésüktől egészen 1989-ig. Természetesen ilyen terjedelemben nem lehet részletesen elemezni az egyes eseményeket, illetve bemutatni személyeket. De az evangélikusság történetével való ismerkedéshez nélkülözhetetlen eszköz. (Angol és német nyelven is kapható)

A Filippibeliekhez írt levél [Cserhádi Sándor]

520Ft

A Biblia megértése mindannyiunk számára fontos és érdekes feladat. A fülünkben cseng Fülöp kérdése, amit az etióp kincstárnoknak tett fel: "Érted is, amit olvasol?". "Hogyan érthetném, amíg valaki meg nem magyarázza?" Ebben a megértésben vannak segítségünkre a különböző bibliai könyvekhez írt kommentárok. Cserhádi Sándor műve elengedhetetlen kézikönyve nem csak teológusoknak, hanem mindazoknak, akik meg szeretnék ismerni a levél keletkezésének körülményeit, és mélyebben érteni a Filippi-levelet, mint ahogy eddig lehetséges volt.

"A földön élő egész egyház" (Mit tanított Luther Márton az egyház egyetemességéről?) [Pósfay György]

680Ft

Az evangélikus egyház és a Luther-kutatás még mindig szembe kell nézzen azzal a rágóita hangoztatott bírálattal, hogy a hit általi megigazulás hirdetése az evangélikus egyházat egyoldalúvá és az ökumené iránt érdektelenné teszi. A tanulmány ezt a sokszor elhangzó vádat veszi vizsgálat tárgyává Luther műveinek tanulmányozásával. Az egyház egységéért való erőfeszítések, az ökumené korszakában is szükséges elmélyedni abban a gondolatban, hogy a reformáció az egyház reformációját kell jelentse. Jézus Krisztus megismerése pedig nem elválaszt másoktól, hanem éppen ellenkezőleg: melléjük állít, közösséget és egyházat teremt.

"Tegyetek tanítványá minden népe!" [Kevéházi László]

980Ft

Magyar nyelven az első egyetemes missziótörténet Kevéházi László munkája. A misszió bibliai gyökereitől kezdve fő vonalában végigtekinti, hogy a keresztyén egyház hogyan élt az evangélium iránti elkötelezettség felelősségével az évszázadok során a különböző földrajzi területeken, a különféle kultúrák között. A könyv azonban egyáltalán nem száraz ismertetése a különböző történelmi eseményeknek, hanem célja az is, hogy újra megerősítse az egyházat a misszió iránti elkötelezettségében.

EVANGÉLIKUS BOLT AZ INTERNETEN

<http://bolt.lutheran.hu/kiado/catalog/>

A KÖNYVEK INTERNETEN IS MEGRENDELHETŐK